

Ontstaan van België

Na de nederlaag van Napoleon beslissen de grootmachten (Frankrijk, Pruisen, Oostenrijk, Rusland, Engeland) over het lot van Europa tijdens het Congres van Wenen, dat op 1 oktober 1814 wordt geopend.

De op zijn minst kunstmatige opdeling van Europa en de vergissingen die eruit voortvloeien, hebben een rechtstreekse invloed op de revolutionaire uitbarsting die heel Europa weldra zal dooreenschudden.

Het Belgisch grondgebied wordt grotendeels aan Nederland afgestaan. Het Verenigd Koninkrijk van de Nederlanden bestaat in 1815 uit zeventien provincies (noordelijke en zuidelijke).

Den Haag en Brussel zijn beurtelings een jaar lang de zetel van de Regering en het Parlement.

De autoritaire wijze waarop koning Willem I het land regeert, de beperking van de vrijheden, de invoering van de censuur, de greep van de Nederlandse ambtenaren van de koning (van de noordelijke provincies) op de administratie, de taalpolitiek, de succesvolle opstand in Griekenland, de opkomst van de nationalistische gevoelens in Europa, zijn evenveel factoren die de revolutionaire explosie van 1830 verklaren.

De op zijn minst gezegd moeilijke sociale en economische omstandigheden in een maatschappij in volle industriële omwenteling en de toenadering tussen de twee belangrijkste bestaande ideologische stromingen, het katholicisme en het liberalisme, zijn bijkomende elementen die mede de opstand van de bevolking tegen het Nederlandse regime voor een groot deel verklaren.

Tijdens de septemberdagen komen de Nederlandse troepen in botsing met een Belgisch vrijwilligersleger. Vier dagen lang wordt in de omgeving van het park van Brussel verwoed gevochten. Op 4 oktober 1830 roept het ondertussen gevormde Voorlopig Bewind de onafhankelijkheid van de Belgische provincies uit, terwijl de Nederlanders het grondgebied verlaten. Op 3 november kondigen de negen leden van het Voorlopig Bewind de verkiezing van het Nationaal Congres af.

Op 18 november 1830 roept het Nationaal Congres de onafhankelijkheid van het Belgische volk uit, die door de Conferentie van Londen op 26 december 1830 wordt erkend.

Het Nationaal Congres, waarvan het voorzitterschap aan een liberaal aristocraat, Surllet de Chokier, wordt toevertrouwd, stelt in 1831 een uitermate liberale Grondwet op, die de fundamentele vrijheden (vrijheid van mening, godsdienst, onderwijs, pers, vergadering, vereniging, taal), het beginsel van de scheiding der machten (wetgevende, uitvoerende en rechterlijke), de representatieve instellingen en de rechtsstaat bevestigt.

Voor de organisatie van de nieuwe staat opteert het Nationaal Congres voor de grondwettelijke monarchie en wordt een unitaire parlementaire staat ingevoerd met decentralisatie naar de provincies en de gemeenten. Het Parlement bestaat uit twee assemblees: de Senaat en de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Het Nationaal Congres kiest Leopold van Saksen-Coburg-Gotha tot eerste koning der Belgen. Leopold I legt op 21 juli 1831 de grondwettelijke eed af.

De internationale erkenning van de onafhankelijkheid van België wordt door het vredesverdrag van 19 april 1839 bevestigd.

140 jaar lang blijft België een unitaire staat met drie gezagsniveaus: de centrale staat, de provincies en de gemeenten.

Het bestaan binnen de Belgische staat van twee belangrijke gemeenschappen die elk meer autonomie nastreven, om culturele redenen in Vlaanderen en om economische redenen in Wallonië, en de toenemende taaleisen zullen ertoe leiden dat het unitaire België wordt omgevormd in het federale België dat we vandaag kennen.

De grondwetsherzieningen van 1970, 1980, 1988, 1993, 2001 en 2012-2014 hebben geleid tot de oprichting van een federale Staat, "samengesteld uit de gemeenschappen en de gewesten", zoals artikel 1 van de Grondwet bepaalt. Het bestaan van twee grote cultuurgemeenschappen (de Nederlandse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap) en van drie gewesten (Vlaamse, Waalse en Brusselse) wordt erkend met de eerste herziening van 1970. De grondwetsherziening van 1980 erkent de Duitstalige Gemeenschap.

De hervorming van 1980 kent de gemeenschappen en de gewesten (behalve Brussel) een eigen wetgevende bevoegdheid (de Raden) en een regering toe. De raden zijn samengesteld uit leden van het nationale Parlement, die een "dubbel mandaat" uitoefenen. In Vlaanderen verenigt de Vlaamse Raad de Gewest- en Gemeenschapsraden.

Ook wordt het Arbitragehof opgericht om de bevoegdheidsconflicten tussen de verschillende overheden te beslechten.

In 1988 worden de bevoegdheden van de gemeenschappen en de gewesten uitgebreid, en voortaan beschikt het nieuwe Brusselse Hoofdstedelijk Gewest over eigen bevoegdheden, een eigen parlement en een eigen regering.

De grondwetsherziening van 1993 leidt onder meer tot de rechtstreekse verkiezing van de Raden, tot een grondige hervorming van het tweekamerstelsel, tot de beperking van het aantal federale ministers en tot de omvorming van de provincie Brabant in de provincies Vlaams-Brabant en Waals-Brabant.

De staatshervorming van 2001 vindt haar grondslag in het Lombardakkoord en het Lambermontakkoord. Het eerstgenoemde akkoord wijzigt de werking van de Brusselse instellingen. Het laatstgenoemde voorziet in de overdracht van nieuwe bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen en in de herziening van de financiering van de gemeenschappen.

De Zesde Staatshervorming, tot slot, komt in de 53e zittingsperiode tot stand en behelst een ingrijpende wijziging van het tweekamerstelsel, de bevoegdheidsverdeling tussen de onderscheiden beleidsniveaus in ons land en de financiering ervan. In het kader van de Zesde Staatshervorming worden er tal van institutionele wijzigingen doorgevoerd, maar aan het federale staatsbestel wordt niet getornd.